

‘Dros Gymru’n gwlad ...’

Tybed sut wnaethoch chi ddathlu dydd Gŵyl Dewi eleni? Ar drothwy’r ŵyl cawsom gystadleuaeth flynyddol *Cân i Gymru* gan S4C, a diolch am y doniau ifanc a welwyd yn perfformio. Llongyfarchiadau calonnog i fand ifanc Dros Dro ar gyrraedd y brig, ac i bawb wnaeth gystadlu eto eleni.

Plant Ysgol Sul Pencaenewydd yn cyrraedd y capel

Petawn i wedi bod adre ar Fawrth 1af, byddwn wedi mynd draw i bentref bach gwledig Pencaenewydd, gan fod criw’r capel a’r ysgol Sul wedi trefnu ‘parêd’ yno. Bellach, rydym wedi hen arfer gweld ‘parêd’ Gŵyl Ddewi mewn trefi a dinasoedd, a’r rheini fel arfer yn cael eu trefnu i hybu Cymreictod a chenedlaetholdeb. Ond ym Mhencaenewydd, y capel aeth ati i gofio ein nawddsant Dewi, mynach a chenhadwr teithiol a dreuliodd ei oes yn gwasanaethu ac yn rhannu’r newyddion da am Iesu Grist â’i gyd-Gymry. Onid peth naturiol felly yw i gapel neu eglwys drefnu dathliad a pharêd, er mwyn atgoffa pawb o rinweddau arbennig Dewi? Nid sant mewn lifrai rhyfel yn lladd dreigiau ydoedd, ond mynach a’n cymhellodd i wneud y pethau bychain hynny a ddangosodd a’u dysgu i ni – gan efelychu esiampl Iesu Grist ei hun. Tybed pa ddigwyddiadau a drefnwyd gan ein heglwysi ledled Cymru? Beth am yrru pwt o adroddiad a llun atom?

Ond, yn anffodus, fe fethodd Gweinidog yr eglwys fynd i’r achlysur ym Mhen-cae! Roeddwn wedi cychwyn yn blygeiniol i Lanelwedd ar gyfer dathliad Cristnogol wedi ei drefnu gan fudiad 100iGymru. Roeddwn yno’n benodol i lansio cyfres

Y gynulleidfa yn addoli

o lyfrau wedi eu hysgrifennu gan Owen Cottom, gweinidog aeth ati i blannu dwy eglwys yn Grangetown a Canton, Caerdydd, yn ystod y blynyddoedd diwethaf hyn.

Meirion Morris, Owen Cottom ac Aled Davies

Dros Gymru’n gwlad, O Dad, dyrchafwn gri y winllan wen a roed i’n gofal ni

Diwrnod i Gymru gan 100iGymru oedd hwn – diwrnod cenedlaethol o ddathlu a gweddi ar faes y Sioe yn Llanelwedd. Braf oedd gweld dros fil o bobl wedi dod ynghyd o bob rhan o Gymru, o bob enwad a thraddodiad, yn Gymry Cymraeg a di-Gymraeg. Gweledigaeth mudiad 100iGymru oedd cynnal y digwyddiad hwn ar ddydd Gŵyl Dewi. Sefydlwyd y mudiad hwn rai blynyddoedd yn ôl â’r nod o weld cant o eglwysi newydd yn cael eu plannu o fewn y deng mlynedd nesaf.

Roedd y diwrnod yn llawn mawl a gorfoledd, a’r un pryd yn ymbil am ddeffroad ac adfywiad yn ein gwlad. Fe’n

hatgoffwyd bod Cymru wedi bod yn wlad y diwygiadau am gyfnod o 140 mlynedd, ond yna ein bod wedi profi canrif o drai a sychder o ran y ffydd yng Nghymru. Does dim amheuaeth na welwn ddegau, os nad cannoedd, o gapeli ac eglwysi’n cau yng Nghymru eto dros y degawd nesaf. Ond ochr yn ochr â hyn mae mudiad 100iGymru yn gweithio’n ddiwyd i blannu a sefydlu cant o eglwysi newydd. Efallai mai’r hyn oedd fwyaf trawiadol ar y dydd oedd gweld pobl ifanc – yn eu hugeiniau a’u tridegau – yn arwain ac yn rhannu eu gweledigaeth a’u brwdfrydedd. Cafwyd anerchiad gan Ben Franks ac anogaeth gan Owen Cottom, gyda Steffan Morris a Lois Franks yn llywyddu’n fedrus o’r llwyfan. Roedd y mawl yn ddwyieithog, a chyfieithu ar y pryd ar gael hefyd.

Ymhlith pigion o arlwy’r prynhawn cafwyd anerchiad gan David Thomas, un o stiwardiaid yr Asbury Awakening, a bwysleisiodd yr angen i flaenoriaethu gweddi a gostyngeiddrwydd ym mywyd y Cristion a’r Eglwys fel seiliau cywir i adfywiad ysbrydol.

Yn ogystal â rhaglen o anerchiadau a sgysiau roedd yna waith plant a gwaith ieuenctid hefyd yn rhedeg law yn llaw,

[\(parhad ar y dudalen nesaf\)](#)

'Dros Gymru'n gwlad ...'

(parhad o dudalen 1)

ynogystalâmeithrinfa'i'r plant lleiaf. Roedd nifer o stondinau gan fudiadau Cristnogol yno, yn barod i drafod a chynghori. Daeth y diwrnod i ben gyda sesiwn o fawl a gweddi dros Gymru dan arweiniad Anna Hughes o Ffald y Brenin ac Owain Edwards, Coleg y Bala.

Mewn cyfnod o gael ein diflasu gan ystadegau enwadol roedd yn dda gweld ton newydd o Gristnogion ifanc yn dilyn eu gweledigaeth ac yn mynd ati'n fwrriadol i greu eglwysi sy'n berthnasol i'n cyfnod a'n diwylliant. Does dim amheuaeth nad oes ganddynt gyfraniad i'w wneud yn y clytwaith o amrywiaeth sy'n cynrychioli Crist yng Nghymru ar hyn o bryd, a dymunwn fendith Duw ar bob ymdrech i gyrraedd cymunedau gyda'r Newyddion Da am Iesu.

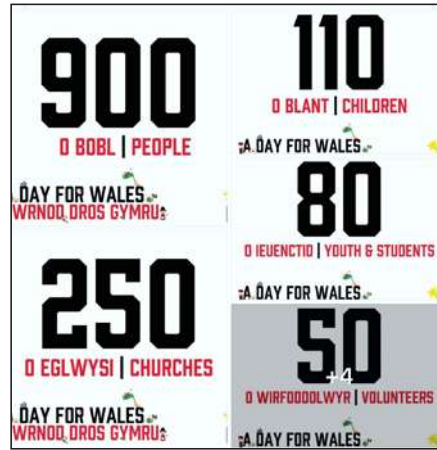
O deued dydd pan fo awelon Duw yn chwythu eto dros ein herwau gwyw

Yn rhan o'r dathliadau, lansiwyd dwy gyfrol gan Owen Cottom, gydag un ohonynt hefyd ar gael yn Gymraeg, wedi ei chyfieithu gan Meirion Morris. Cyfrol broffwydol ei naws yw *Revive us Again: pursuing a new day mission and revival in the Land*, ac mae'n trafod posibilïadau cenhadaeth yng Nghymru heddiw. Mae'r awdur yn ein hatgoffa nad o Gymru y mae unrhyw ddiwygiad yn tarddu, ond drwy rym gweddi a dehongliad deallus o'r Beibl. Gan rannu ei stori bersonol o blannu ac arwain dwy eglwys newydd yn ardal Caerdydd, mae Owen yn ymdrin â hanes diwygiadau'r gorffennol gan geisio cloriannu beth fedrwn ni ei ddysgu o hynny. Mae'n edrych ar hanes arweinyddion y gorffennol, eu pwyslais ar weddi a'r Ysgrythur, a'u dibyniaeth ar Dduw am bob arweiniad. Er bod llawer o lyfrau tebyg ar gael yn Saesneg, mae'n dda cael cyfrol fel hon sydd wedi ei daearu ar brofiadau gweinidog yng Nghymru.

Casgliad o 15 astudiaeth Feiblaidd yw'r ail gyfrol, sef *Reviving Prayer / Gweddio sy'n Bywhau*, ac mae'n ein harwain ar daith weddigar drwy 15 o salmau'r Beibl. Pwrpas yr astudiaethau hyn yw ein helpu i fod yn fwy cenhadol wrth weddio, gan ymbil ar Dduw i'n bywhau fel cenedl. Cyhoeddwyd y tair cyfrol gan Gyhoeddiadau'r Gair, ac maent ar gael o'r siopau am £8.99 yr un.

d'amddiffyn cryf a'i cadwo'n ffyddlon byth, a boed i'r gwir a'r glân gael ynddi nyth

Mae emyn Lewis Valentine hefyd yn ein hatgoffa fod gan Gymru hanes disglair a chyfoethog o fod yn wlad heddychlon. Cofiwn am waith Henry Richard, yr Apostol Heddwch, ac ymdrech arwrol y merched gyda'u deiseb heddwch gan mlynedd yn ôl, yn ogystal â gwaith arloesol Gwilym Davies

a Neges Heddwch ac Ewyllys Da yr Urdd, sy'n cael ei rhannu ledled y byd.

Yn ystod yr wythnos a aeth heibio daeth cyhoeddiad brawychus gan Lywodraeth San Steffan oedd yn ergyd ddwbl mewn gwirionedd. Cyhoeddwyd bod y swm sy'n cael ei gyfrannu gan y Llywodraeth tuag at waith dyngarol a chymorth mewn argyfwng yn cael ei leihau o 0.5% i 0.3% o'r cynnyrch domestig gros erbyn 2027 (swm blynyddol o £6 biliwn), ond yr un pryd cyhoeddwyd cynnydd o £13.4 biliwn ar wariant ar arfau ac amddiffyn bob blwyddyn o 2027 ymlaen. Yn ei manifest, roedd y Blaid Lafur wedi addo codi ei chyfraniad dyngarol yn ôl i 0.7% cyn gynted ag y byddai modd, ond wrth weithredu mae'r Llywodraeth wedi mynd i'r pegwn arall.

Dywedodd Mari McNeill, pennaeth Cymorth Cristnogol yng Nghymru, 'Ein pryder mwyaf wrth gwrs yw'r gost ddynol; mae'r toriad o 0.5% i 0.3% yn golygu tua £6bn ... mae'n swm aruthrol. Mae'r newyddion yn siomedig, gan fod cymorth rhyngwladol yn ffordd mor bwysig i ni gefnogi pobl sy'n wynebu rhai o'r argyfyngau mwyaf dwys yn y byd heddiw. Pan ddaeth Llafur i

rym yn San Steffan o'dd addewid i ailosod safle'r Deyrnas Unedig yn fyd-eang i fod yn bartner parchus i wledydd sy'n datblygu, ac mae'r newyddion yma'n gwrth-wneud hynny.'

Yn dilyn y cyhoeddiad gwnaed sylw pellach gan Darren Jones, gweinidog yn y Trysorlys, oedd yn ffyddiog y gallai Cymru elwa o'r cynlluniau hyn, drwy ddatblygu'r safleoedd creu arfau yn y wlad. 'Byddwn yn gwario mwy o arian ar gwmnïau amddiffyn a thechnolegau amddiffyn,' meddai, 'ac mae'n gyfle gwych i economi'r Deyrnas Unedig, gan gynnwys yma yng Nghymru.' Ychwanegodd Mark Drakeford, 'Mae Cymru eisoes yn gwneud cyfraniad cymesur mwy na rhannau eraill o'r Deyrnas Unedig i'n lluoedd arfog. Byddem yn sicr yn gallu gweld Cymru yn cael ei siâr o fuddsoddiad ychwanegol pwysig iawn.'

Y cwestiwn a erys yw: pa fath o Gymru rydyn ni am ei gweld yn y dyfodol? Ai gwlad sy'n ymfalchïo yn ei gallu i ddatblygu a chynhyrchu arfau? Yn sgil y gostyngiad sylweddol yn y cymorth y byddwn yn ei gynnig i wledydd tlawd y byd a'n parodrwydd i greu elw drwy fuddsoddi i ddatblygu arfau, ymddengys bod dyhead a gweddi Lewis Valentine yn ymbellhau oddi wrthym bob dydd.

Ynghanol ein dathliadau Gŵyl Ddewi, ac wrth ddiolch am ein hanes cyfoethog o warchod 'y winllan wen', mae'r cyfrifoldeb ar ein hysgwyddau ni yn fwy nag erioed i herio a gwrthwynebu pob penderfyniad sy'n gwneud ein cenedl yn llai trugarog a gofalus o bobl fregus ein byd. Onid yw hi'n bryd i ni sefyll yn gadarn a mynegi ein barn – gan wneud ein Haelodau Seneddol yn ymwybodol o hynny!

Aled Davies

Yn cael eu lansio yn 'Diwrnod Dros Gymru' Maes y Sioe, Llanellwedd, 1 Mawrth 2025 www.100.cymru/diwrnoddrosgymru

100.

Awdur Author Owen Cottom

LLYFRAU NEWYDD! NEW BOOKS!

Book launch at 'A Day For Wales' Showground, Builth Wells, 1 March 2025 www.100.cymru/dayforwales

100.